

1991-8

103

175
1750

تۈركستان جۇمھۇرىياتىنىڭ خالق - آھالىسىگە بىر كىتاب بولۇپ خاتىرىلەنگەن خاتىرىلەر
ساۋاتسىزلىقىنى جوق قىلىش ئۈچۈن چىقىرىلغان كىتابنىڭ تىزىمى

چىقىرىش يىلى: ۱۹۲۰

اولكەندەر اوچن ۶ آلیفبا.

(قازاق تىلىدە)

ش. ساربايىف |
ايسەنتاي قوجانتايىف | جۇزجىلار:
ايىم - بىرگەن ئابىبايىف |

تاجىكەت - ۱۹۲۰ نچى جىل

تۈركستان جۇمھۇرىياتىنىڭ بىلىم - ساغلاملىق بۆلۈمى تەرىپىدىن چىقىرىلغان

تاشكەنت، ۱۹۲۰ نچى نومۇرلۇق نەشر

۱۹۲۰ جىلى

تۈركستان جۇمھۇرىيىتىنىڭ خالىق - آفارتۇق كامىسسېباربانىنىڭ جازىداغى
ساۋادىردىقى حوق ئۇلۇۋاۋچىن جاسالغان كىندىكتىك نىغز كامىسسېباربانى.

جىبىر جۇزىنىڭ اىككى كىچىلەرى بىرىگى كىندەرى!

اولكەندەر اوچىن ئەلىفبا.

(قازاق تلىندە)

ش. ساربايف .
ايسەنتاي قوجانتاي .
اىم - بىرگەن تابىبايف .
جىۋۇچىلار :

تاجىكانت - ۱۹۲۰ نىچى جىل .

تۈركستان خۇكۇماتىنىڭ باسبا ءسوز تارقاتۇق بولىمى .

№ 381.
50,000. ex.

Ташкент. Типографія № 4.

1921 г.

Г. П. Б.
4081036

اوسىن جۇۋان «آ» اۋچىن بىر بىت، جىكچكە «آ» اۋچىن بىر بىت آرنابىتىن بولغاندا تاغىدا جازۇدۇك كۈبە بۇۋىن هام اولچەنگەن بىتدۇك اۋتيلۇۋىن ايسكەرب جىكچكەلك بىلگىسى بولغان دايەكچىگە («ە») «ر» آق بىتدەن اورن بىرلدى. بۇل دايەكچى ساباغىنا كىلمەسەن نۇرن مۇعالىمىنك اوقۇۋچىلاردۇك اۋغىمىن تورلاى كىلۇۋى كىرەك. «ماسالان؛ كىتابدى ھابىرتىب قوبىب «آ» نى جىكچكە، آيتساك «آ» بولادى، «ل» دى جىكچكە آيتساك «ل» بولادى دىب ۲۴ دىس تاكباسىنك ق، غ، ك، گ، ھ، مەن باسقاسىن آۋز ايكى «ر جۇۋان، بىر جىكچكە آيتىرىب اوقۇۋچىنى كۆسكىدىرۇۋىگە كىرەك، سودان سوكت بارب جۇۋان بولغانداى تاكباسى منادى «ل»، جىكچكە بولغاندا تاكباسى منادى «ل» دىب كورسەتۇۋىگە كىرەك. (داۋسوز دىسدار داۋستى دىسغا اىەرب جىكچكە ياكى جۇۋان آيتىلادى دىسەدى. بۇدا دۇرس، براق «قازاقدۇك ۲۴ خارفىنك بارىدە دايەكچى «ە» مېن جىكچكەرەدى: تىك ق، غ، ك، گ، ھ، مەن دايەكچىگە اىەرب جىكچكە بولمايدى» دىگەن اىرەجە آلدۇكى اىرەجەنى دە اۋچىنە آلادى.

ئۆلكەندەر اۋچىن اوقىتۇۋىغا اۋنامدى آمېرىكا آلفىباسىنك جولى كوز آلدىندا بولساىدا آرن - آۋلاق مۇغاللەمدەر يىمزدۇك اول چول مېنەن تانس بولماغاندىغى ايسكەر بلىنىب آلفىبا اولايچا قۇراستىرلماىدى. «دىس بىن جاتتقدىرۇۋۇ» جولى آزغانا بولساىدا تانس بولغاندىقدان سونى مېن كىتىلدى.

بۇل آلفىبا اوسىنداى جوقچىلىق زاماندا چاس بالالاردى اوقىتۇۋىغاىدا قولدانىپ كىتلىنۇۋى اىختىمال. اىكەر ارلاى بولغاندا آۋرلوق قلاتىنى آنىق. سۋىتسەدە سوگى قىرانات بولىمىنەن باسقا بولمىدەن اوقىتۇۋىغا بولادى. قىرانات بولىمىنە بالالاردۇك آخۇۋال رۇۋخىيالارلنا مۇۋافىق قىسقا سويلەمدى آنكىيەلەر اوقىتلماسا بولمايتىنى ھار كىگە ماغلام.

ش. ساربايىق - ا. قوجانتايىق . اىەم - بىرگەن تابىبايىق .	}	جىۋۇچىلار:
---	---	------------

سوز باسى

سوڭغى كىزدەردە، امالامز اوزگەرب جالپى مادانى خالق تاراپىنان قابل ايتلگەن ايستىلگەنچە جازۇۇ قولدانىلا باستالدى. سوندەدان بۇل لىفيا كىتابىمىزغا آرابدان، اورسدان كىلىپ، قازاق دېس تاڭبالارى آراسىنان قونس آلمان س، ۋ . . . لاردى توگەۋىمىز كىرەك ايمەس ايدى. براق خازرگى ۋاقىتدا تازا جاڭا ايملا مېن جازلىنب چققان كىتابدارىمىز آز. تولىمىزغا بىر كىتاب تۈسە، اول تىپىدەك اچىدە قونس آلمان آلىگى خارفەدەر كوزگە كورىنە قالادى. بزدەك، سول كىتابداردان فايدالانۇۋىمىز كىرەك ايكەندىگى آنىق. اونك اۋچىن باياغى خارفەدەر مېن تانىسىپ قويۇۋىمىز تىپىس تاپلىنب قولدارىڭىزغا اۋستاتلىغان مناۋ آلىقىدا. غادا سونى كرسىتېر ب جىەردەك، بۇل خارفەدى جازغاننان كىيىن كونكىدىرۇۋ اۋچىن بىر آزغانا بولسادا، سوز جازب اوقۇۋچىلارغا ايسدەرىنەن چقارماسداى قىل مېنىچكىتە تۈۋ كىرەك ايدى، براق مولچارلەب بىرلىگەن بىتكە جازباسدان، مۇغالىمىڭىز اوزىنە تاپىردىق. مۇغالىم بولغان ادام آرابچا، اورسچادان كىرگەن خارفەدەر مېن اوقۇۋچىلاردى تانسىدراغاننان كىيىن اوز جانىنان سول خارفەدەردەن قۇرالغان سوزدەردى قارا تاقتاغا جازب كوچرتىپ اوقىتىڭىز بارب تاستاب كىتۇۋىنە كىرەك،

بۇل آلىقباىنى جازا باستاماسدان بۇرن اۋلىكەندەرگەدە، بالالارغادا اوقىتارلىق بىر كىتابچا ايتۇۋ اويدا بولسادا، اوتز ايكى بىتدەن آرتىق جازۇۋغا رۇخسات بىرلەنگەندەكەن، آمالسىز، اۋلىكەندەرگەغانا آرناب جازلىندى. خالقدىك اوز تۈرمىسىنان بولغان ادابى آنگىمەلەردى جازۇۋ كوڭلدە بولسادا، مولچەرلەنگەن قاغازغا سىدىرۇۋدىك الاچن تابا. آمالسىدان خازرگى ۋاقىتدا كوزدىك قاراچىقىندى قادىرلى بولغان توڭكەرس رۇۋختداغى آنگىمە اولەڭدەرمېن قاناغاتدانلىدى. زمانىڭ تۈلكى بولسا تازى بولب جال، دىگەنگە قۇلاك آسۇۋدىك كىرەكتىكى اۋمىتىلمادى. بۇنىڭ اۋستەۋىنە خالق اوقىتارلىق مۇغالىمەردىك قولندا قازاندىڭىز چارتقا چققان آرن. چوغن آدابىيانىڭ بارلىقىنا هام اوقىتۇۋ باپندا اولارىمان فايدالانۇۋىنە اسەنلىدى.

III

و-ن-ت^(*)

ور ول ورس وز وزار ولار زور اورار
اوراز اورال اوسال سوز سور اون سول
زار نور نان ناس اورن نالا ناسارا سونار
نانار سانار نازار آلن اورن آلن آلنسا
سالن سالن سالنسا سرن آزنا ناز سنا سنار
سانار سان سانا زار سولن آت اوت سوت
آتار اوتار سوتار اورنات آسات تور تور
تول اورتا

اورن تار. تور توزار. نان آز. نار زور. اون
تانا. آت آزار. تون توزار. آسان آتار. اون سان.
آتانان نار زور. اول آتتار. آسانان اوسان اوزار.
آلنسا اولار آلار. آناسا آتار.

(*) سوزدك ايجه باسندا «و» دىسى ايستلە تاباق «|» قولىنادى براق اولمايدى
دېر اوبره تووگە.

I

آ-ر-ز

آر آز آرا آزا آراز زار آزار.

II

ل-س

آل زال آل آلا آرال زارلا
آر لار آرلا آزال.

آس آرس لاس آلاس آرالاس سار
سارا ساز سال سالار آلا آلس آلس آلسا
آلسا سالار آسل آسر سل سلا سلار آزسا
آزار. آلسا آلار. آرال آلس.

آق بالا. آق قۇۋۇ چورتان. آليامس باتر. ماز جامان. ماس جامان.
مارال جوق. آلچاق آت، آتقا توقم سال. آپام جوق.

VI

ب - ي (*) - غ - خ

آب تاب ساب آلب سالب سب ب با بالا باسار
آبار چالبار بت آزى بارى سالى سانى جالى
چامى سارى قنى سابى سالى جلى سنى قانى
تابى جنى چنى ساغ تاغ باغ غ غا ساغا
تاغا آغام آتام آنام آغالارم ساغان آغر
سالغرت قون قونغر جانغر

اول بالچى. آسق آلچى. جلقى آرق. اوت جاق. بالچى بال
آچار. بالقچى بالق آلار. قانن قابق آرچر. قس جاقسى. آسق.
آرزان. آغام بازارغا بارار. قولغاب جوق. آغلان رالم.
آغلان قۇۋۇ.

(*) «ي» سوزدك ايجە باستا بولسا جازلايدى. اورنىنا تاياق جازىلادى دېيە
اۈرۈم تۈزگە.

IV

ۋۇ - ج - چ

اۆۋۈ سۈۈ الۈۈ تانۈۈ اورۇۈ ناج ساج لاج
 آج ج ج جاز حال جان جول خون آچ لاج
 آلاچ ساراچ آرچ چ چ چۈۈ آجۈۈ چاچ چاچار
 ناچار حال چال جار جازار جۇۈلار چالار

چاچۇۈ چاچ. ناچار آلاچا. ات آلاسا. چورتان آ. اون سارچا.
 اوت ناچار. اوت جانار. چاچۇۈ چاچ. سانازار آتا. حال جانار.
 آجار آس سالار. سارا جازۇۈ جارار. اول حارار. اول چورتار. چانا
 جاسا. اول آلس. مانس چا.

V

ق - م - پ

اق اوق ارق ساق آلق سالق آرم آلم سانم
 آسم جانم آزم اوپ آب لب آلب توپ تاپ
 قا ساقا چاقا چوقا ساقال آلقا آتقا آسقار قور
 قورقور چالقار م ما ماس مارال مارجا مازار آلم
 اولما سالما سامرزا پ نا پار پارا ساپا آيا جاپا اسپان
 جاتيا ساتيا آليارس آليامس

زیر سین جیل ۵ - ایرنه زیوله جیمه ابرنه
 ایله ۶ - تیموگک جیورده میزده سیزده ایرگ
 ایرگن جگی ایرگ ابگر

کیت، چق، اول جیر ایرگر، کوپ کورگن بلمس دیبیمن،
 ایکسک ایگن اچهرسن تیگن، ایرکی کورگن تانس، توسه گیگه
 قاراب آیاغکدی کوسل، کوپ کورگن کوسم، کوپ سوبله گن
 چیچن، قانداي آیاققا جورگم الیندی؟ کورکتی چاق کوکتهم
 بولادی، مینم سیریرگم ایرگن.

IX

۱) و

اۇ سائۇ جاۇ قاۇغا ساۇدا

ساۇ مال نيز، سیر ساۇ، ساۇدا حوق، حرتق قاۇغا، ایسکی
 استانی، ناۇغا چقمم.

۲) و

اۇر اۇق اۇت اۇل اۇچ قۇس تۇر اۇرس
 اۇنم اۇون جۇرن اۇزن اۇلن

تۇرمائی - قۇس، اۇچقالاق تۇیه، اۇزن چاچ، قۇرم کییز،
 جۇرن - استانسا، قۇرت - تۇمرسقا، سۇر جان، اخلچ بۇرلۇ.

(۱) «۲۰۰» کییمه «۲۰» بوب جازنادی، دلوستی دېسدان سولک کیلگن «۲۰» جازلی
 دلوستی بولادی

VII

ی (*) - گ - د

آی سانی آغای تانی مالای آنای ی آبا تاپار
 اویان بویار آیوؤ بايوؤ. آڭ اوڭ لاش
 چاڭ آلا ماڭ چاناڭ-ڭ- اوڭمار جاڭما آغاڭما
 آتاڭما بالاشما ڭ آنيڭما قوليڭما جوليڭما سوريڭما
 آدر آدا آدام دودا آدال آدم دوغا د آلد
 تالدا ساندا جالدا بالدر

اوڭ آياق. داش باس. جلدام جازوؤ. اولار آداس. بالا قارماق
 سالدی؛ آلتی بالق آلدی. اونڭ قولى اولاق. قارانداچ آغاچ بولادی.
 آڭقات بازاردڭ اورامن آرالادی. سالڭ قالای بولدی. سابق
 اوقيساڭ جولڭ آچق.

VIII

ک - ک - ی - ه - ه - گ

آک اوک لاک لوک ساک ناک ک کول
 کور کولک کورک کاسب ایل ایر ایز ایم

(*) «ی» گه کوب واقعا ایکی نوقات قوبیلیدا جازلانادی دپ اؤیره نئوؤگه.

XII

ماقالدار:

اوقۇۇ بىلم آزيغى؛ بىلم ارس قازيغى.
 جاسكدا قالجك بولساك، اوسكەندە ملجك بۇلارسن.
 اويىاب سويلەسەك دە، اويىلاب سويلە.
 اقل جاس اولاننان، جۇيرك تاي قۇناننان.
 بىلم جۇغيسادى؛ ارس اۆيسادى.
 بىلەگى تولق بىردى جغادى؛ بىلىمى تولق مكدى جغادى.
 آچۇۇ كىلسە اقل كىتەر؛ آچۇۇدان اقل كوب بولسا، آچۇۇ نە ايتەر؟
 آقبا قۇلاققا آيتساك آغب كىتەر؛ قۇيما قۇلاققا آيتساك
 قۇيىب آلار. ايكبەدى ايگن چقباس، اويرەنبەى بىلم جۇقباس.

XIII

قازاق تىلىدەگى دېسداردىكى تاڭباسى.

آ ب پ ت ج چ د ر ز س غ ق
 ك گ ش ل م ن و ۋ ي (۵ ۴) ى ء

قازاق تىلىدەگى خارفەدەردىڭ آراسىنان قونس آلغان چىت تاڭبالار:

ش	—	چ	—	ح	—	ذ	—	ز
ع	—	ع	—	ط	—	ظ	—	ر
ف	—	پ	—	ه، ھ	—	ث	—	س
ص	—	س	—	ۋ	—	ب		
خ	—	خ	—	ژ	—	ج		

X

ل	—	ل	سانى	—	سانى	آ	—	آ
س	—	س	سالى	—	سالى	آل	—	آل
ن	—	ن	ۇ	—	ۇ	ر	—	ر
ت	—	ت	اۋر	—	اۋر	ول	—	ول
ج	—	ج	بۇر	—	بۇر	بول	—	بول
چ	—	چ	سۈر	—	سۈر	ۇۇ	—	ۇۇ
م	—	م	اۋن	—	اۋن	سۇۋلا	—	سۇۋلا
پ	—	پ	بۇلدر	—	بۇلدر	زۇۇ	—	زۇۇ
ب	—	ب	—	—	—	ى	—	ى
ل	—	ل	ر	—	ر	بالىي	—	بالىي
د	—	د	ر	—	ر	ى	—	ى

XI

ايگەكسز ۋايت خىر؛ يىنەتسىز ۋايت خىر. بولارى بولدى؛
 بويافى ۋىگدى. بول خىرام ۋول. اوقىماسا، ماناۋ زامان ۋسرا
 بولاتن ايمەس. اوڭ سولن اوقىغانزار بلەدى. جامان ۋسوز ايلدى
 بلغار؛ جامان ۋاياتى ۋوردى بلغار، ماناۋ ۋدۇنيا شوغىسىندا آدام بالاسى
 كوب ۋولدى. آدام بولس ديسەڭ بالاكىدى اوقۇغا بىر. قازاق
 جۇرنى بۇرتىدا ايمەدى ايل بولغان. قازاق جاسىدارى اوقۇۋفا
 اۋمتاب جاتر، بۇل زامان آلپارىسۇۋ زامانى. آقىلار كىدى تارتىسپ
 آلۇلار كىرەك. قازاق جۇرتىدا آقندار، چىچەندەر كوب؛ ۋىگدى
 كورەين ديسەڭ تياترگە بار. بوستانچىپاق خىلان جلى بولدى.

اۋران.

قازاغم قاقتقبا، قامالما، ايل بولار قامگىدى آمالدا.
 كيتىدى تون؛ آتىدى تاغى؛ چقىدى كۈن.
 سال مالىدى، سال جاندى ايانبا!
 مال باققان، جاي جاتقان، ايل ايدىگى.
 بىنەتدى كوب تارتقان اير ايدىگى.
 قانى جات، تلى جات، دىنى جات
 جات ايلدەن تايلاقى جيب ايدىگى!
 پارتىبا، سۇرقىبا، قم — قىغاچ
 بىلك جوق كوب نادان سىن ايدىگى.
 زارقىغان تالقىغان چاغىگىغا
 تاب بولدى بوستاندىق باغىگىغا.
 اۋمىداس، اۋراندىس، جاغالاس،
 سىن دە من باباگىگىگىغا تاغىنا.
 قۇنگى جوق قۇلدىقان اولب ايدىگى
 تىرەزەگى تورە مېن بولدى تىگى.
 نامستان، قايراندان، قاتارعا ابن،
 باسقادان كىم بولغان سىنگى نەگى؟
 اۋرانم. قورغانم، سىن آلاچ!
 جولىگىغا قۇرباندىق مال مېن باس.
 لونەر تاب، اورگە چاپ، قارۇۇ آب،
 آللاپ آلغا باس، آل آلاچ!

XIV

جۇلدز آتدارى

اورسچا	عارابچا
يانۋار	مۇدالۇزۇ
فېۋرال	خۇت
مارت	خامال
آپرەل	مۇساور
ماي	جاۋزا
ايۇن	ساراتان
اۋگۇست	مۇسەد
سېنتابر	سۇبېلە
اۆكتابر	مېزان
نويابىر	عاقراپ
دېكابىر	قاۋس
	چېددى

XV

قازاقچا آى آتدارى.

اوتامالى، مۇساور، ماي - جاز آيلارى - جاز توقسانى. چلە،
 سارچانامز، سۇبېلە، چلە آيلارى - چلە توقسانى. قىر كۇيەك،
 قازان، قاراچا - كۇز آيلارى - كۇز توقسانى. قاۋس، قاشتار،
 آقبان - قىس آيلارى - قىس توقسانى.

خۇكۇماتنىڭ جېرلىك خالقغا چاغىسىز نامى بولسا، كېڭەمسىدەر
خۇكۇماتنىڭ جاماندىغىنان ايمەس، باسندا اوترغان آدمىداردان.
كېڭەمسىدەردىڭ تىلەگى ايزگى؛ باغىتى اۋنامدى؛ مۇشۇ مۇجتاجقا
ھاردەمى مول؛ خۇكىمى - عادل.

جاساسىن ايزگى تىلەكتى، اۋنامدى باغىتتى. خۇكىمى عادل
كېڭەمسىدەر خۇكۇماتى!
جوغالسىن اۋلەتدىڭ كېمەچىلىگى!

خالق - آرالىغى (باينالمىلال)

(اولەشكى)

اويان قارىسى تاڭما باسلىغان
حالا شىچ، آچ قۇل قايرات قل.
قايماب باسدان آقل آچىغان.
مايدانغا قاندى آبداب تۇر.

قىراتامز ايسكى جالغاندى
جاڭشا تۇرمىس اورناتامز.
جارلىقايىمىز جارلى قالغاندى،
داۋلەتدەن سوندا تانامز.

بۇل بولار ايتك آخرغى
ايتك كۇچتى زور مايدان.
دۇنيا ايتكە كچىلى مىن
تايبىلار بار فايداشكى

توشكەرس

رامانفەر تۇقىمى رۇۋسىيانى "اۋچ" خۇز جازان آرتق آلباستىداي
 "جانچې تۇردى. جات ايلدەردىڭ جىرىن - كىمىن آلامن دىب ايۋروپانىڭ
 الفىي آچ كوز اوتارچل پادشالقدارى سۇراپل سوغس چىغاردى. سول
 سوغسقا بۇزىڭ نيكولاي دا قوسىلىپ چارلى - چاقىيىدى مابدانغا
 كۇچ بىن آلب قانچا جاس بالدرغانىداردى، جىتم قالۇۋىنا، قانچاما
 قاتنداردىڭ تۇل قالۇۋىنا ساباكەر بولدى. برەۋدىڭ ايلن - جىرىن تارتىپ
 آلامن دىب اوپران سالىدى. قىمباتچىلىق اۋدەي باستادى. آلب ساتارلار
 اۋلكەن ساۋدەگەرلەر سوغسدى سلتاۋ قلىپ بىنەتكەر خالقدى ارەمەي
 سويدى. بايلار تىبتى قۇداين تانىماي چارلى - چاقىيىدىڭ فانى
 بۇرنغىدان دا جامان سۇلكەدى سورا باستادى.

نيكولاي دا قوسەمەتكەي بولدى. اونىڭدا زۇلمىدىنى كۇن ساين
 آسا تۇسىدى. خالق چىداي - آلامدى. آخىرىدا ۱۹۱۷ نچى جىلدىڭ
 فيۋرالندا رۇۋسىيادا اۋلكەن توشكەرس بولدى - نيكولاي
 تاقدان تاپدى.

نيكولاي تاقدان تاپدى؛ اورنىنا خالق واكىلدەرى مىندى.
 براق بۇ قارا خالقدىڭ دىگەنى بولمادى؛ تىكەلبەدى؛ تىكەگەرلەمدى.
 آيتقاندارى بۇكتەمدە قالدى. تاغى ۱۹۱۷ نچى جىلدىڭ اوكتەبرندە.
 توشكەرس بولپ چىن سورلىغا كۇن تىۋدى؛ چىن تىكەك تىۋۇگە
 آيقن جول آچلدى. خۇكۇمات قامىتن كىكەسدەر خۇكۇماتى كىدى
 خازرگى خۇكۇماتىدى كىكەسدەر خۇكۇماتى دىيمىز. بۇل

بۇل بولار ايگ آخرغى
ايگ كۇچتى زور مايدان
دۇنيا ايگمە كچىلى مېن
نايىلار بار فايداڭ ،

جامان جولداس .

ايكى دوس جولداس بولب كىلە جاتسا ، بىر آيۇۇغا اۋچىرايدى .
بۇل ايگەۋىنك بىرى ءالسز ، ايكنچىسى مقتى جاس جگت ايگەن . آيۇۇ
كورنگەن سوڭ جاس جگت اۋرۇۇ جولداسن تاستاب بىر اۋلكەن
آغاچدك باسينا چغب كىتەدى . اۋرۇۇ بايغۇس آغاچقا چغۇۇغا
دەرمەنى جوق . جىرگە قۇيلايدى دا سوزىلب اولگەن كسى بولب
جاتا قالادى . (ايسىتۇۋى بار ايدى ، آيۇۇ اولگەن كسىگە نىمەيدى
دېب) آيۇۇ جاتقان كسىنك قاسىنا كىلب ايسكەلەب تۇردى دا ، دىيسى
بلىنبەگەن سوڭ تاستاب جونىنە كىتدى .

مۇنان كىين ماناغى جولداسى آھاچدان تۇسب اۋرۇۇدان
سورايدى : «دوسم ، آيۇۇ قۇلاغيڭنا نە سىرلاب كىتدى؟» دېب .
اۋرۇۇ آيتادى : «آيۇۇ قۇلاغيما آقل سىرلادى . مۇنان بلاى تار
چىردە جولداسن جاۋغا تاستاب قاچان دوستدار مېن جولداس
بولما .» دېب .

بوستاندىق بىزگە ھېچ كىم بىرمەس
پادشادا، باي دا، باتردا،
بوستاندىق بىزگە كوكدەن كىلمەس -
آلارمز كۈچ بىن آخردا.

آل آگار جويام ديسەڭ قۇلدىقى
تاماغم بولسەن ديسەڭ توق.
قورغانبا كۇپلەت كوركىدى -
تىمىردى قىزغان كىزدە سوق.

بۇل بولار ايڭ آخىرى
ايڭ كۈچتى زور مايدان
دۇنيا ايڭبەكچىلى مېن
تايبىلار بار فايداش.

بىزدەر بۇكل دۇنيا جالچىسى
بىز ايڭبەكچىلەر توبدارى.
جىرگە قوجا بولۇۋ ايركىمىز
آرام تاماققا جوق بارى.

آل آگار نايزاغى چارتلداپ
قايتاسا جاۋز دۇنياسەن.
بىزگەدە جارق كۇن جارقلىداپ،
تۇسىرەر نۇرلى ساۋلەسەن.

سوز چىگب آيتلغان سوز-غوى، تۇرن ملتقدىڭ قالاي اۇستاۋن بىلمەيتن
بالاڭز تۇرلى-تۇرلى قۇرالدى جۇمساۋدىڭ ءادىسن بىلدى. قۇرال
جۇمساى-الماى، باسن قورغاي-الماى جۇرۇۋدى آيب سياقتى كورب
قالدىم. مۇغالىمىمىز هام باستىغىمىز اوتە جاقسى آدمدار. خازرگى زامان-
اوقۇردىڭ زامانى؛ خازرگى زامان-اونەردىڭ زامانى اونەر اۋىرە نىڭدەن،
اوقۇدار دىب تۇرلى سوزدەر آيتب ساي سۇبەگىمزدى سرقىراتادى.

ايندىگى مىنم آيتاتىنم: راقچجاندى اۇقۇزغا بىرىڭز، مىنم ايتىڭمىدى
كچرتىب بىرسەڭزما كىتاب آلس ايمەس-قوى، بارب كىلب اوقب جورەدى-غوى.
«بالا باۋر ايتى» دىب مىنى ساغىنب سارغايماڭدار، چارۇۋانى
كۆيتىدەب، اىڭندى كويىرەك اىگۇزگە قامدانىڭز.

قاراغم راقچ! اوقى، ايرىبە، چۇلق توقب، ءاس تىگب ءاۋى
جۇمىسدارىنادا آينالىسب سىگىز قولى بول، قارتايىب كىلە جاتقان آناڭما
بولستق قل! بزەردىڭ زامانىمىز، آسرەسە، سزەردىڭ زامانىڭز-اوقۇۋ
زامانى. تۇراغۇلدىڭ قىزىداى بولب اوقۇۋ آتاغن آلب جۇرمە قاراچىغم.
مىن دە سىنى ساغندىم. تاغى دا خات جازب تۇرلارمن. خوچ آمان
بولىڭز، كورگەنچە كۇن جاقسى بولسن.

آلپەجىتەب اوسرگەن بالاڭز - بارلىباى.

۱۹۲۰. جىل، ۴ نچى سۇمبىلە، مايدان.

مايداننان خات.

مىيرەمدى آتاما، آناما ھام كوزمنىڭ قاراچىغى باۋۇرم راقچقا
كوب سالەم.

آللافا چۇكر آمان اۋرس مايدانندا جۇرمەن. كورە. كورە
كوسەم بولادى. « دىگەن آتام قازاقدىڭ ماقالى راس ايكەن. بىس -
التى آيدان بىرلى جول كورب، جۇن بىلەب اسىمىلە قالىم. آدە بىكى
كىزدە سىزدەردى اويلاپ آسرەسە راقچچاندى ساغىنىپ تاماغىنان
آس اوتبەگەندەى بولب جۇرۇۋچى - ايدىم. ايندى بۇل كۈندەردە
اۋيرەن ب كىتەم،

جولققان كىزدەردە توسزقاپ جۇرسەم دە ايندى بۇل ۋاقتدا
اۋرس جولدامدار مېنەن دە كۆپركەلەسەين دىم. آز - ماز چالدىر -
چۇلدىر تىلن دە بىلەب قالىم. براق قولمنىڭ خات بىلەگەندىكى،
كوزمنىڭ قارا تانىماغاندىغى جانىما جامان باتدى. باسسىغىز خات
بىلەشك، جىرما آدامغا قول قىلپ قويماق دىب ايدى. ناداندىغىنان اول
اورىغا قولم جىتتەى قالىدى. ايندى بۇل كۈندەردە ارقىتۇۋچى كىلە
بىزدى توتە اوقۇز مېنەن اوقىتەب جانر. توتە اوقۇز مېن بىر آى
اوقىغان آدام خات بىلەدى ايكەن، ايكى آى اوقب ايدىم. اوسى
كۈندە گازىتا اوقىيتەن بولب، خات جازاتىن بولب قالىم. باسقا
نە آيتاين آزرگە تاماغىم توق، كويلەگم كوك، دىنم ساۋ. اۋرس
غىلەن دە جاقسى - غانا اۋبەندىم. اونەردى اۋيرەن دە جىرەن!» دىگەن

اوقۇۇ .

بۇرنغى زاماندا اوقۇۇ قىبات ايدى . اوسى كۇندە اوقۇۇ تىگن .
گازىتا، جورنال ، كىتابدار قالقدىڭ آراسىنا تارالب جاتر . نىكولايديڭ
ولمانندا قانچاما اوقۇۇغا قۇمار بولساق دا قولىمىز جىتە آلماۋچى ايدى .
نىكولاي حۇكۇماتى اوقتباۋچى ايدى . آلاغا چۇكر اينىسى بۇل كۇندە
اوقى جاترمىز . اوقۇۇدىڭ اوتە كىرەككە ايكەنن بارىمىزدە بلكە : اۇل - قز
مىسەندەن بالالارىمىزدى اوقىتا باستادق - «بلەكدى مېردى چغار» مېلمدى
مىگدى چغار» دىب آتا - بابالارىمىز بلمەى آيتقان جوق . اوسى كۇندە
لوقىمىستى خالق الكەرى مچۇر . بۇدە اوقىساق ، اونەر اۋىرەنسەك ، ايرىنبەى
لېككەك قلساق ، باسقار قاتارلى خالق بولۇۋىمىز - آنق .

М.П. ОБЯЗАТЕЛЬСТВО

19 91

Каз. КНИЖНО-ИЗДАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР

АУТОНОМНОЕ ПРЕДПРИЯТИЕ

